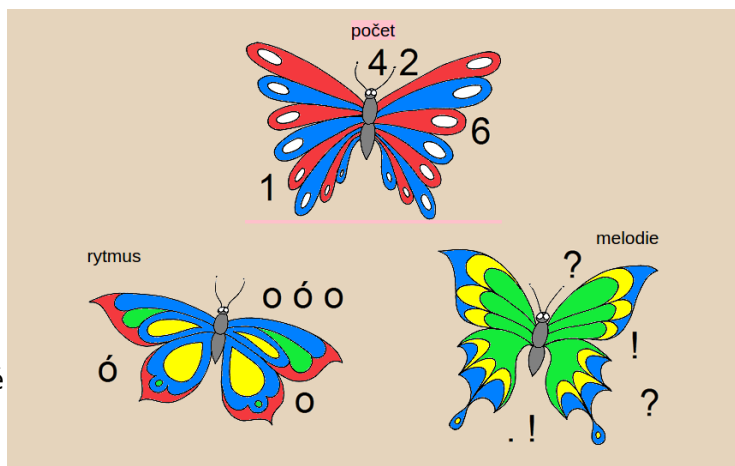

Délky hravě

Ve 2. ročníku žáci procvičují rozlišování délky ve slovech, důležitá je správná výslovnost i psaní slabik di-ti-ni-dy-ty-ny, dě-tě-ně-de-te-ne. Začínají se seznamovat se základními pravidly českého pravopisu, který je zdánlivě jednoduchý, neboť se přeci čte i píše stejně. Tak to ale úplně není, o čemž se žáci začínají přesvědčovat čím dál častěji. Selhávají ve psaní délek u samohlásek, zapomínají psát háčky nad souhláskami, zaměňují měkké a tvrdé slabiky, obtížně rozpoznávají spodobu znělosti, zvláště pokud u nich ještě přetrvávají i vady výslovnosti. To vše totiž úzce souvisí s rozvojem sluchového rozlišování.

J. selhával právě při psaní čárek nad samohláskami, vůbec je tam neslyšel. Nedokázal rozlišit sluchově slova typu (dal-dál). Při plnění cvičení v pravopisu pro začátečníky, například na rozlišování tvrdých a měkkých souhlásek, měl chyby nejen v měkčení, ale i v délkách. V rámci vyšetření v pedagogicko psychologické poradně se zjistilo, že má výrazný deficit ve sluchové percepci. Proto bylo třeba zaměřit se na rozvoj sluchového vnímání, paměti i délek tónů, a následně přejít na rozlišování významu slov podle délky samohlásky. Na cvičení sluchové paměti jsem rodičům doporučila

Sluchové vnímání v části KamiNet/Nápravy. Úkolem těchto cvičení je postřehnout, kolik tónů zaznělo. Jako výchozí je v programu nastavena obtížnost 3, při které se ozývá jeden, dva nebo tři tóny. Jedná se o nejjednodušší úroveň, kdy si má dítě procvičit, jak se s programem pracuje. Dále si může nastavit obtížnost 3-8. Číslo znamená nejvyšší počet tónů, který se může ozvat.

Zároveň s nácvikem sluchové paměti, kterou bylo nutné zahájit na nejnižší úrovni, neboť J. již u 4 tónů výrazně selhával, začal ve škole v rámci výuky procvičovat rytmus – konkrétně část nazvanou krokování. Procvičovali jsme ji v hodině skupinových náprav v rámci hry Honzo vstávej. Stačil nám jeden počítač s bedýnkami, abychom dobře slyšeli tóny. Na začátku hry se učitel obracel na jednotlivé žáky: Honzo, vstávej. Oslovený „Honza“ odpovídal otázkou: Kolik je hodin? Po této otázce učitel zmáčkl tlačítko 3 tóny (u pokročilých 4 tóny) a ozvala se skupina tónů stejné či různé délky. Protože J. cvičil sluchovou paměť v rozsahu 3 tónů, ani ve skupinové hře jsme nevolili těžší možnost. Nejprve měl „Honza“ délky, které slyšel, říci. Například za pomoci slabik TA-TÁ. Učitel odpověď zkorigoval. Teprve když „Honza“ správně slyšenou kombinaci tónů zopakoval, mohl ji vychodit – posunout se dopředu. Dlouhý tón znamenal dlouhý krok, krátký tón krok tzv. slepičí, tedy pata jedné nohy se dotýká špičky druhé nohy.

Všichni hráči včetně J. se snažili dostat k učiteli, aby si s ním vyměnili místo a mohli obsluhovat počítač. Počítač nejen přednesl tóny a jejich délky, ale zároveň jim délky tónů zobrazil čarami. Tuto nápovědu však ostatní neměli. Nu a J. v roli učitele se líbilo zadávat ostatním tóny. Tím ovšem, aniž by si to příliš uvědomoval, sám procvičoval sluchové vnímání se zrakovou oporou.

Společným tréninkem (rodiče doma sluchovou paměť a my ve škole krokování) se zlepšovala jeho úspěšnost v rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek. V této fázi, kdy již

kol_čko	sal_t
d_štník	škol_k
z_lený	pař_z
ban_n	z_žitky
bl_to	V_noce

délky při diktování vnímal, bylo možné přistoupit k procvičování doplňování konkrétních písmen. Jednou z možností je program na KamiNetu – Pravopis pro začátečníky. Protože se jedná o malé uživatele, kteří se ještě příliš neorientují pomocí textu, je orientace v této části řešena prostřednictvím obrázků, pod kterými jsou krátké popisy. Popisy jsou určené dospělým, obrázky pak dětem.

Rodina J. velmi dobře spolupracovala. Na Kaminetu doma cvičili délky (cvičení s obrázkem deštníku) a psaní u-ú-ů (cvičení s obrázkem sešitu). Rodič dítěti četl slova s prodlouženou výslovností délky a J. doplňoval písmeno psaním na klávesnici nebo, v druhém případě, vybíral z nabídky. Pokud slovu nerozuměl, rodič mu význam vysvětlil. V programu je omezená slovní zásoba tak, aby byla volba jednoznačná. To omezuje množství slov, která lze použít. Celkově se jedná o cca 100 procvičovaných slov (50 v deštníku a 50 v sešitě). Tímto omezením volby si J. slova brzy zapamatoval, a začal být v těchto cvičeních úspěšný i ve škole. Věděl, co se po něm ve cvičení chce, a zároveň šlo o známá slova. V této fázi začínal být úspěšný i v okamžiku, kdy mu nikdo slova nepředčítal.

V další fázi jsme zvolili již přechod na psanou formu jazyka – nácvik psaní čárky společně s písmenem, ke kterému patří, a další, ale jiná systematická procvičování. K procvičování doma využíval materiál O. Zelinkové – Rozlišování dlouhých a krátkých samohlásek. Ve škole psal doplňovací diktáty. Paní učitelka diktovala délky výrazněji a na konci diktátu v rámci jeho kontroly používala ke zvýraznění délky i bzučák. Bylo zajímavé sledovat, kolika dětem kromě našeho J. pomáhal bzučák při opravě. Tuto pomoc J. potřeboval ještě i v době, kdy se učil rozlišovat tvrdé a měkké souhlásky a psaní i/y. Než se dovednost zautomatizovala, dělal chyby ve psaní **i/y** po tvrdých a měkkých souhláskách, která procvičoval na KamiNetu pod obrázkem ořechu. Dokázal se soustředit pouze na jednu dovednost, buď na délku, nebo na i/y.

Čas na zvládnutí jednotlivých kroků postupu je u každého dítěte jiný. K další fázi přistupujte tedy vždy poté, kdy dítě zvládlo tu předchozí. Protože každé dítě je jiné, hledejte cesty i tehdy, když popsaný postup selhává. Třeba zrovna to vaše dítě potřebuje jiný postup.